

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

ԻՖ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1950

≡ ՓԵՏՐՈՒԱՐ ≡

ԹԻԻ 2

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան ծնունդը եթէ մեր պատմութեան հոյակապ էջերէն մին կը կազմէ, իր չուրջ կիսադարեան գործունէութիւնը, բազմաբարեք չափերով իրագործուեցաւ մեր ժողովուրդի կեանքին վրայ: Նմանօրինակ ուրիշ ոչ մէկ ազգային հիմնարկութիւն թէ իր գոյութեամբ և թէ արգասիքներով, չէ կրցած հաւասարիւ առողջ ու բեղմնաւոր կենսունակութիւն ունեցող այս «Փոքրիկ հանրապետութեան», ինչպէս կը սիրէր ըսել անոր երիցս երանեալ հիմնադիրը:

Հ. Բ. Ը. Միութեան մօտ կիսադարեան յղացքը, ամբողջութեամբ իրագործուած տեսնել կարենալու համար, անհրաժեշտ է դար մը ետ երթալ մեր օրերէն, կարենալ կշռելու համար այն մեծ ճիգը՝ զոր մեր ժողովուրդը մէջտեղ դրաւ ժԹ. դարու կէսերէն իսկ, ժամանակին յարմարելու, ինքզինքը նորոգելու և իր գործունէութիւնները դնելու ազգային գիտակցութեան սեղանին:

Այդ ճիգը կը տարածուի իր կեանքի բոլոր երեսներուն վրայ: Բարձրագոյն կրթութեան դպրոցներու ցանցը, ընկերային գետնի վրայ մեր ստեղծած օրէնսդրական կազմակերպութիւնները, մամուլի և զրականութեան շնորհիւ մեր արուեստի զգալարանքին կազմաւորումը, մեր յեղափոխիչ շարժումները, արդիւնքներն էին մտքի այդ ճիգին: Բոլոր այս ձեռնարկները ժամանակին հետ ծնած՝ կը ձգտէին գոհացնելու մեր ժողովուրդի բազմերես պէտքերը: Հակառակ այսքան լայն բռնուած ճիգերուն՝ Ի. դարու սկիզբը մեր ժողովուրդը աւելի դժբախտ է քան երբեք. երբ ինչուն կը հարցնենք, մեր հողին մէջ արցունքներ կը բացուին, երբ աչքերնիս կը դարձնենք մանաւանդ Թուրքէն շուրջ դար մը առաջ ազատագրուած ժողովուրդներու արդի համեմատօրէն բարգաւաճ վիճակներուն: 1900ին ազգին հողին մէջ ամենէն խոր յուսահատութիւնը կը տիրէ, և ազգին վերին խաւը կը մտածէ նոր իրագործումներու, մեր ցաւերուն իբրև սպեղանի:

1906ին եզիպտոսի մէջ սպայակոյտ մը մտաւորականներու, յաւէտ անմոռաց Պօղոս Նուպար փաշայի զլխավորութեամբ, հիմը կը դնէր նոր գաղա-

փարաբանութեան մը, ատիկա Հ. Բ. Ը. Միութեան ծրագիր ձեռնարկն էր: Կրկին էր արժէքը այս հաւաքական ձեռնարկին, մեր ազգային իրականութեանը մէջ, բարոյական և նիւթական: Բարոյական՝ վասնզի այսու ազգին ունեւոր դասակարգը ոչ թէ քմահաճոյքով, այլ ի պարտաւորութենէ մերձեցումը կ'ընէր ազգին վերքերուն և կարիքներուն. իսկ իբրեւ նիւթական ձեռնարկ՝ օգնութեան կամ նպաստի աննախընթաց կազմակերպութիւնն է ան մեր մէջ, 45 տարիներէ ի վեր միշտ աւելի արդիւնաւորուած, որուն նախախնամական դերի մասին որ և է վարանք ներքիլ պիտի չըլլար ու է հայուն՝ որ ունի իր ազգին հպարտութեան զգացումը:

Միութիւնը, իբրեւ կազմակերպութիւն և յաջողութեամբ, շատ բան կը պարտի անտարակոյս իր հիմնադրին, որ մեր վերջին դարու պատմութեան մեծագոյն դէմքերէն է, ծնունդով՝ ազնուական, բարձրօրէն դաստիարակուած, միշտ հանրային օգուտին միտող և ազգային ու կրթական ձեռնարկներու մեծ մեկնասան ու ղեմաւորողը: Իսկ մեր քաղաքական կեանքի գեանին վրայ՝ նոր օրերու Իսրայէլ Օրին, Շահմիրեան և Էմինը եղաւ, սակայն մեր ողբերգութիւնը աւելի մեծ էր քան ու է գերազանց խելք և միտք:

Գաղափարներու զուգորդութեամբ, երբ համեմատութեան բերենք համաշխարհային նման երկու խոշոր կազմակերպութիւնները, Ալիանս Ֆրանսէզ և Ալիանս Իզրայէլիք Ինիւլէրսիւ, մերինին, որոնցմէ միոյն ետեւ զօրաւոր պետութիւն մը կայ, իր մեծ մշակոյթով և միջոցներով, և միւսին՝ ամբողջ աշխարհի դրամը, մինչդեռ մերը քամուած և ուժասպառ ժողովուրդ մը իր պզտիկ տնտեսութիւններով միայն կազմուած, այն ատեն միայն կը զգանք թէ Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիրները և վարիչները տարօրէն կարող անձնաւորութիւններ պէտք է եղած ըլլան, այս ժխտական վիճակներէն կարենալ ստեղծելու այսօրուան բարգաւաճ և ազգին պատիւ բերող Հ. Բ. Ը. Միութիւնը: Կէս դար վերջ՝ երբ կը նայինք իր շքեղ արդիւններուն և կազմակերպած ու մատուցած բարիքներուն, կ'ըսենք իւրովի, թող օրհնուի յիշատակը բոլոր անոնց՝ որոնք ջանացին որ գոյութեան զայ բազմաբարիք այս Հաստատութիւնը: Չեղաւ աղէտ մը որուն չհասնի, չեղաւ կարիք մը, տնտեսական ու կրթական, որուն իր իշխանական բաժինը չբերէր Հ. Բ. Ը. Միութիւնը:

Բարեգործականը միայն չզանձեց, այլ իր զանձուհիները կազմակերպեց նորագոյն թեքնիքով, բազմապատկելով զանոնք շահագործման նոր մեթոտներու համաձայն: Այսպէս՝ իր գործունէութեան մէջ կը համադրուէին հին և նոր ձեւերը, այսինքն Բարեգործականը կը կատարէր, աղքատախնամի, կտակաւորի, և պանքայի դերերը միանգամայն:

Միութիւնը առատօրէն նպաստած է ու կը նպաստէ հայ ժողովուրդի շինարարական ձեռնարկներուն: Դաստիարակած և ինքնապահ աշխատանքի վարժեցուցած է հայ որբն ու անօքը: Եղբայրական օգնութեան ձեռք կարկառած է ու կը կարկառէ Սփիւռքի մեր բոլոր զաղութներէն ներս, ինքնամակալի և պաշտպանի դեր ստանձնելով անոնց նիւթական, բարոյական և տնտեսական վիճակներուն: Նպաստած է լայնօրէն ներգաղթին, հայթայթելով այդ շարժումով պայմանաւոր բոլոր կարիքները: Կրթական ցանցեր տարածած է մեր բոլոր զաղութներուն մէջ, և ստեղծած երիտասարդական կազմակերպու-

Թիւններ՝ սատար հանդիսանալով անոնց մտաւոր ու բարոյական ուժերու զարգացման: Վասնզի Հ. Բ. Լ. Միութիւնն ու անոր իմաստուն յանձանձիւներն ու ղեկավարները կը հաւատան թէ՛ լաւ պատրաստուած անհատ մը խմորն է իր ժողովուրդի ապագային:

Հ. Բ. Լ. Միութիւնը պատմութեան չէ անցած. անիկա իր զործունէութեան ամենէն տաք և բախտորոշ օրերն է որ կ'ապրի: Այսօր արտասահմանի բոլոր կեդրոններուն մէջ իր ստեղծած նիւթական, բարոյական ու կրթական բլիշները և անոնց յառաջանայեաց նպատակները միայն պատիւ կրնան բերել ազգապարծան այս Հաստատութեան:

Արդարև, Հայկական Բարեգործական Ընդհ. Միութեան երկարատև և ժրջան գոյութիւնը նոր և փայլուն մէկ ապացոյցն է մեր ցեղին կենսունակութեան, այն անսպառելի ուժերուն որ բուն իսկ անոր արմատին մէջ, են այն կորովին և հաստատամտութեան, որոնք կը յատկանշեն մեր ամբողջ ժողովուրդը:

Պաղեստինի աղէտին հետեւանքով, Երուսաղէմի Ս. Աթոռին և անոր պաշտպաններէն ներս ապաստան գտած մերազն ժողովուրդի տնտեսական դժնդակ կացութեան համար արտասահմանի հայութիւնը ամենուրեք կատարեց իր եղբայրական օգնութեան պարտքը, սակայն Հ. Բ. Լ. Միութեան իշխանական և լիաբուն նուիրատուութիւններն ու փոյթը, Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան տարեգրութեան մէջ պիտի մնան միշտ ոսկի տառերով արձանագրուած. իսկ անոր հովանիին տակ ապրող Պաղեստինի աղէտահար հայ ժողովուրդի երախտագիտութեան առջև, սրտառուչ և յաւէտ անմոռաց բարիք մը:

Այս առիթով Ս. Յակոբեանց զինուորեալ Միաբանութիւնը իր ջլատուած, բայց հաւատարմարժ ու քաջակորով ժողովուրդով, երախտագիտական իր արցունքներուն հետ միասին ազգապարծան այդ Միութեան բարերարներուն և բարիքը յանձանձողներուն կը բերէ իր երախտագիտական սրտազին հաւաստիքը:

Օրհնէնք անմոռաց՝ Հ. Բ. Լ. Միութեան, Երուսաղէմի աղէտահար մեր ժողովուրդէն, որդեկորոյս մայրերէն, ծնողագուրկ որբերէն, զերեզմանամերձ ծերերէն, ստնդեաց մանուկներէն, և առհասարակ, անզործ և շուարած, բայց երախտազէտ պաղեստինահայ հասարակութենէն:

Թող հազար ապրի ազգապարծան մեր այս Միութիւնը, որպէսզի որքան ատեն որ տառապանք և տառապողներ գտնուին, վայելեն իր սէրն ու խնամքը, և մեզի հետ յաւերժական օրհներգուն ըլլան իր անունին, զայն ստեղծողներու անմոռաց յիշատակին, Միութիւնը միշտ կենսունակ պահողներու կեանքին: Որքա՛ն տեղին է խօսքը արեւելքի մեծ մտածողին, բարիքը չէ որ մարդս կը մեծցնէ, այլ մարդն է որ կ'արժեւորէ ու կը մեծցնէ բարիքը:

